

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes Juridico-Theologicæ De Jure, & Justitia

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum ; [Graz], 1714

§. V. Quo ordine causæ cooperantes obligentur restituere?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40013

§. V.

Quo ordine causæ cooperantes obligentur restituere?

341. **C**onvenit inter Doctores autem omnes obligari illum apud quem res furtiva extat in se, vel ejus pretium, aut in æquivalente, obligatio enim ratione Rei alienæ est summa. Lugo *Disp. 19. num. 19.* ubi Molin. Less. extendunt ad eum, qui rem ad se pervenientem injustè absumpsit, etsi non sit factus locupletior (dum aliæ causæ non erant eo principales) quia tunc est causa Principalis exequens ultimam Rei destructionem, causa autem principalis exequens tenetur restituere ante omnes alias. Lugo *num. 120. & 126.* nisi causa exequens fecerit executionem ultimo destructivam ex mandato alterius, quia tunc executor est causa instrumentalis physica, mandans est causa principalis moralis, sed principalis moralis tenetur prius restituere, quam physica instrumentalis, ergo prius tenetur mandans, & quidem contra Molin. etsi executor consumens rem injustè usurpatam non accepisset à mandante in præmium delicti, quia ut arguit Lugo *num. 191.* mandans adhuc est causa principalis, quocumque titulo det executori, nisi ut rectè limitat Lugo *num. sequent.* executor cesset esse causa instrumentalis in Rei absumptione, seu ultima ejus destructione, ut si mandatum habeat accipiendi, secùs absumendi, quo casu ab-

sumens facit id suo nomine, proinde titulo injustæ actionis talis est causa principalis.

342. Hoc præmissis Vasq. apud Lugo *num. 123.* comparans ipsas causas cooperantes injustas inter se tres Regulas statuit. Prima est primo loco obligari causam physicam damni executionem, quæ non concurrat ut instrumentum causæ moralis principalis, alios concurrentes ad idem obligari secundo loco, seu in defectum hujus, nisi ut limitat Haunold. *tract. 2. n. 381.* ex Lugo *n. 124.* exequens exequatur damnum fide bonâ (quia tunc executio ut injusta non est libera) aut causa moralis fraude induxerit ad damnificandum, etsi enim exequatur nomine suo damnum, & non ut instrumentum inducentis, quia tamen injuriosè consulens eum conjecit in obligationem restituendi, obligatur propter hanc injuriam servare indemnem.

Ratio Regulæ, quod causæ morales respectu physicae suo nomine exquentis sint minus principales, physica autem principalis; hujus enim negotium geritur, proinde suscipit in se totum onus restituendi. Nomine autem executoris intelliguntur omnes illi, qui immediatè influunt physicè in damnum Molin. *Disp. 737. n. 4.* Ex hoc.

Y y

Sequi-

Sequitur primò si in defectum executoris à reliquis cooperantibus sive moraliter (ut consulens , adulator , non obstant , &c.) sive physicè mediàtè (ut instrumenta conficiens , tradens , scilicet applicans , &c.) restitutio fiat , debet postea executor jis restituere totum è contra facta per executores restitutione : cæteri nihil tenentur etiam ipsi executori refundere , Molin. cit. consulens igitur , rogans , docens , &c. concurrunt solùm secundariò velut armans ac instrumenta præbens furi , Lugo *num. 124.*

Sequitur secundò Princeps bonâ fide indicens bellum , aut tributum injustum , vel quoad substantiam , vel quoad modum , nempe non observatâ inter subditos proportionem inductus à Consiliarijs , hi si malâ fide , aut ex crassa ignorantia consuluerunt , tenentur primò loco , ita Haunold. quia Principem injustè coniecerunt in onus restitutionis. Huc revocat Advocatos , Medicos , Confessarios , Consilium injustum dantes , additque accipientes pretium pro Consilio teneri non solùm de dolo , sive ex culpa lata , sed etiam de levi , profitentur enim notitiam rerum , quas consulunt , è contra teneri de sola culpa lata non profitentes notitiam rerum supra alios.

343. Regula secunda omnis causa principalis , etsi sit moralis obligatur primo loco ante alias etiam physicè executivas , si hæc tantum operata sunt , ut instrumenta illarum , ejusmodi causa principalis est causa cogens alium ad furandum imperio , Authoritate , minis , proinde tenetur primo loco , nisi apud furem res extet , vel sit factus ditior , aut

propriâ Authoritate furtum absumat , tunc enim est causa principalis , ut dictum est ante primam Regulam. Causa etiam principalis censetur convitijs impellens alium ad delictum , est enim quædam coactio , quia impulsus facit , ut convitijs effugiat. Item omnis jubens aut rogans , ut ejus nomine delictum fiat , quia etsi non cogat , quia tamen vult suo nomine fieri , assumit in se totum onus restituendi , etsi executor sit mercede conductus , adhuc enim est instrumentum Domini , ut patet in famulo mercenario. Lugo *n. 126. & sequent.* amplians *n. 128.* contra Vasq. licet jubens non sit superior executoris , quia quod executor non sit subditus jubentis probat quidem quod non exequatur æque conductus , ac exequitur subditus , facit tamen æque nomine jubentis suscipientis in se totum onus , ergo primo loco non tenetur exequens , etsi non subjaeat jubenti , & secundo loco jubens sed hic primo loco obligatur.

344. Regula tertia : reliquas causas non executivas nomine suo , neque principales respectu exequentium obligari æque principaliter in defectu principalium , ita Less. Molin. Haunold. nempe quando ut observat Lugo *n. 130.* una causa non subordinatur alteri : ablatâ enim subordinatione nulla apparet ratio Ordinis in obligatione restituendi , cum nec consulens operetur per laudantem vel consentientem vel è contra.

345. Etsi autem omnes positivè cooperantes æque immediatè in sensu Regulæ teneantur , non tamen æqualibus portionibus. Haunold. *tract. 2. n. 387.* quia est inæqualis , seu major vel

vel minor influxus, unus enim consulit furtum, alter scalas admovent, tertius vigilat, &c. sed vigilans minus concurrat, quam scalas admovent, hic minus, quam consulens, aut modum furandi ostendens, quæ autem sit proportio in hoc pso servanda fateatur certa Regula definiti posse, credit tamen esse illam ipsam, quæ observaretur, si ex summa illa furtiva fieret remuneratio operæ à singulis collata secundum operæ æstimationem.

Ex his facile colligitur, quod quando sunt plures causæ executivæ partialiter partialitate effectus damnificantes, ut dum plures citra omne Consilium vastant vineam singuli decerpendo motu proprio botrum, quisque tenetur ad restitutionem damni solum à te illati, etsi cæteri non restituant damna à se illata Haunold. num. 384. subdens quando plures communi Consilio & Assistentia concludunt damnificationem v. g. occisionem Petri, prior hujus occisor non tenetur solus, sed etiam reliqui, quia tunc tuo & aliorum nomine damnificat, & se se invicem quasi pro instrumentis constituunt, ut qui prius posset damnificet in suum & sociorum commodum.

346. Dubium restat an causæ negativæ cooperantes comparatæ cum positivis, de quibus in tertia Regula æque immediatè teneantur? Secundò an inter easdem invicem comparatas detur aliquis Ordo uti inter positivas, Lugo & num. 133. ex Vasq. negativas obligat post omnes positivas, quia earum restituendi obligatio supponit damnum à positivis illatum, & nondum reparatum ab his, qui tenebantur impedire, ergo obligatio illorum est hypothetica, nem-

pe si positivæ non restituant. Hæc sententia est practicè tuta, uti & cum Vasq. non agnoscens ullum ordinem inter negativas contra Lugo ponentem sequentem ordinem. Primo loco superiores, Secundo Custodes rei. Tertio testes veritatem tacentes, obligatòsque ex officio consulere: est contra Less. L. 2. c. 13. n. 80. ubi Custodem rei particularis obligat ante superiorem E. g. Magistratum, quia hic est solum Custos Universalis ad supplendum defectum particularis.

Respondeo probabiliter post executorem (hic respectu cæterorum est principalis per Regulam primam) omnes causas tam positivas quam negativas obligari immediatè ad restitutionem (nisi una alteri subserviat, ut subservit Custos particularis œonomo Universali, cui nulla res in particulari committitur, sed sola vigilantia supra cæteros, ut negligens impedire tenetur, duntaxat in defectum Custodis particularis) non tamen æqualibus portionibus per n. 345. minus enim influunt negativæ quam positivæ. Ratio prioris partis est ex Regula tertia negante Ordinem inter secundarias causas positivas invicem comparatas, ergo etiam non datur inter positivas secundarias comparatas cum negativis, sublata enim subordinatione etiam in hac comparatione nulla est principalis respectu alterius, nec negativa ulla subservit positivæ.

Pro complemento dictorum nota, quod causa principali restituente secundariæ ad nihil teneantur, sive damnificato, quia jam recepit suam, sive principali, licet principalis in executione fuisset secuta Consilium minus principalis (dummodo vi, aut fraude consulens

Y y 2

non

non induxerit) quia exequendo damnum recepit in se totum, ergo hoc per eam reparato secundaria sunt deobligata; cum solum in defectum principalis teneantur; quapropter si causa secundaria restituit, huic patet regressus ad principalem, quae secundaria debet refundere totum ab ea restitutum, in defectum autem principalis à reliquis concausis restituens habet jus repetendi à singulis pro rata

Quando ex secundarijs plures aequaliter concurrant, ut plures E. g. executores, vel consulentes, quavis obligatur ad totum, reliquis nolentibus, vel impotentibus cum jure repetendi ab his secundarijs suam partem. Hinc resolvit Molin. *Disput. 737. num. 6.* Lugo *num. 138.* si tres teneantur aequaliter reddere 12. restituente uno integrum in defectum aliorum, reliquis duo debent ei refundere 8. aut si post restitutionem ab uno factam alter ex duobus poenitentia ductus vult restituere, debet restituere tua quatuor, ac loco tertij duo, proinde universim 6. quia tenetur aequaliter subire onus cum primo restituente, supponitur enim quisque esse causa totius damni; eo casu casu quisque horum duorum habet jus repetendi duo à tertio.

347. Colligitur autem primò ex hactenus discussis, quod cum secunda-

ria teneantur tantum in defectum principalis, non statim sint adigendae ad restitutionem, sed prius explorare debeant, an principalis possit restituere, sitque restitutura, nec ne.

Colligitur secundò, quod, si damnificatus remittat damnum causa principali, secundaria deobligentur, secus principalis ob remissionem secundarijs factam à damnificato: uti nec condonatio secundariae uni facta eliberat alias secundarias à sua quota, uti nec, dum plures sunt causae principales aequè primo influentes, condonato uni debito condonatur alijs, sed obligantur ad totum detractà parte condonata ex Molin. *n. 4. & 5.* Less. *à n. 45.* S. Thom. *hit q. 62. Art. 6. ad tertium & Art. 7. ad 2.* apud quos reperies doctrinam traditam hic à V. pro complemento.

Colligitur tertio, dum agitur de restitutionis obligatione, advertendum primò, an obligatus restituere positivè, aut negativè sit cooperatus: si positivè, oportet discernere, ad quam ex sex recensitis *num. 328.* reducatur, postea advertendum est ad doctrinam communem omnibus cooperantibus traditam *n. 329.* ad discernendum autem, an ad totum vel ad partem quis teneatur, relegenda sunt, quae exposui à n. 330.

DIS-